

B. ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ (1844-1880)

1. Το Σύνταγμα του 1844

§1. Η Επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου = καταλύτης για τα πολιτικά πράγματα.

Εκφράστηκαν με σαφήνεια οι ιδεολογικές αντιλήψεις των κομμάτων

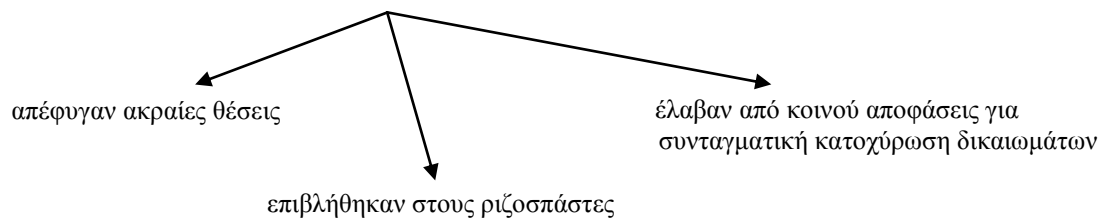
- ✓ Τα κόμματα άρχισαν να παίζουν ενεργό πολιτικό ρόλο
- ✓ Έγιναν ευδιάκριτες οι διαφορές τους

ΚΟΙΝΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ (ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ)

- Ψήφιση Συντάγματος (+ ρωσικό)
- Περιορισμός εξουσιών του βασιλιά

§2. Εθνοσυνέλευση 1843-1844

Διευθύνεται: Από τους ηγέτες των τριών κομμάτων.

- Δικαιώματα:**
1. Ισότητα απέναντι στο νόμο
 2. Απαγόρευση δουλείας
 3. Οικογενειακό άσυλο
 4. Ελευθερία γνώμης -τύπου
 5. Προστασία ιδιοκτησίας
 6. Δωρεάν εκπαίδευση

Κοινή απόφαση: αξίες και δικαιώματα να προστατευτούν από την αυθαιρεσία της κρατικής εξουσίας.

Αδυναμία: Δεν κατοχυρώθηκε το δικαίωμα του 'συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι'

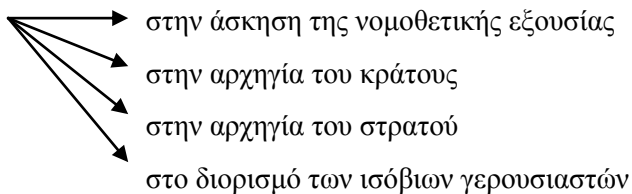

εμπόδια στη συγκρότηση κομμάτων

§3.

• Καθορισμός βασιλικών εξουσιών

Ο βασιλιάς **συμμετέχει**

Περιορίζεται : καμία πράξη του δεν έχει ισχύ χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού.

▪ Άλλες διατάξεις

1.	Καθολική ψηφοφορία για τους άνδρες (παγκόσμια πρωτοτυπία)
2.	Ορισμός της εκλογικής διαδικασίας (ψήφος σε ψηφοδέλτια διαφορετικών συνδυασμών)
3.	Υπαρξη Βουλής & Γερουσίας (ισόβιοι γερουσιαστές- διορίζονται από το βασιλιά)

§4. Δεν υπήρξε πρόβλεψη για τα κόμματα. Σύνθεση κοινοβουλευτικών επιτροπών με κλήρωση —> Διαβουλεύσεις και (συχνά) συναίνεση.

§5

• Η καθολική ψηφοφορία (συνέπειες)

- ❖ Δημιούργησε νέους όρους για πολιτική & κομματική δράση
- ❖ Άνοιξε ευρύ πεδίο για συμμετοχή πολιτών / κομμάτων στο δημόσιο βίο
- ❖ Διευκόλυνε τη διεκδίκηση συμφερόντων

• Παράγοντες διαμόρφωσης φιλελεύθερων πολιτικών διαδικασιών και λειτουργίας κομμάτων (αρνητικοί)

- > Ήταν προϊόν μικρής ηγετικής ομάδας
- > Δεν ανταποκρίνονταν στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας
- > Δημιουργήθηκαν υπό την επίδραση δυτικών προτύπων, που παραμορφώθηκαν λόγω του μικρού βαθμού ανάπτυξης της ελληνικής κοινωνίας

- **Χαρακτήρας του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα**

- (Παρά τις δυτικές επιδράσεις), *ρίζωσε & ακολούθησε δικούς του δρόμους*, για να ανταποκριθεί στα αιτήματα της ελληνικής κοινωνίας
- *Δεν αποτέλεσε προϊόν στείρας μίμησης*, αφού
- *Ενεργοποίησε μεγάλα τμήματα πληθυσμού & συνέβαλε στη σταδιακή συγκρότηση κράτους δικαίου*
- Τα κόμματα ήταν αναγκαία & ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των ανθρώπων που τα δημιούργησαν. Ωστόσο,
- *Δεν μπορούν να χαρακτηριστούν με τους σημερινούς όρους (αριστερά-δεξιά...)*

ΠΗΓΕΣ

Αξιοποιώντας τις πληροφορίες από τα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις σχετικά με το Σύνταγμα του 1844:

α. να αναφερθείτε στις βασιλικές εξουσίες και στη σημασία του δικαιώματος της καθολικής ψηφοφορίας

β. να αποτιμήσετε τη σημασία της θέσπισης του Συντάγματος του 1844 στην εξέλιξη του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα.

Κείμενο Α

Σύνταγμα μοναρχικό, τον συντηρητισμό του οποίου δεν αναιρούσαν οι αρκετές φιλελεύθερες διατάξεις που κατάφεραν να επιβάλουν τα προοδευτικότερα στοιχεία της Εθνοσυνέλευσης, [...] το Σύνταγμα του 1844 συμπληρωνόταν με έναν επαναστατικό για την εποχή του εκλογικό νόμο.

Πρόκειται για τον εκλογικό νόμο της 18ης Μαρτίου 1844 που ψήφισε η Εθνοσυνέλευση [...] και που αναγνώριζε το δικαίωμα του εκλέγειν «εις όλους τους εντός του βασιλείου γεννηθέντας Έλληνες» που είχαν συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας τους και είχαν «ιδιοκτησίαν τινά εντός της επαρχίας», είτε κινητή, όπως διευκρινίστηκε στη σχετική συζήτηση, είτε ακίνητη «προσοδοφόρον και φοροτελή*», ή που εξασκούσαν «οιονδήποτε επάγγελμα ή ανεξάρτητον επιτήδευμα» [...]. Καθιερώνοντας έτσι ουσιαστικά την καθολική και -με μία σειρά άλλων διατάξεων- την άμεση ψηφοφορία για την ανάδειξη της Βουλής, η Εθνοσυνέλευση [...] πρωτοπορούσε, σε σχέση με τα ισχύοντα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες της εποχής.

* ιδιοκτησία φοροτελής= η ιδιοκτησία που υπόκειται σε φορολογία

Νίκος Κ. Αλιβιζάτος, Εισαγωγή στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία, Αθήνα-Κομοτηνή 1981, σσ. 65-66

Κείμενο Β

Στη βαθμιαία ενίσχυση του ρόλου του κοινοβουλίου και στο συνακόλουθο περιορισμό των υπερτροφικών εξουσιών του μονάρχη συνετέλεσε και η καθιέρωση με νόμο της σχεδόν καθολικής και άμεσης ψηφοφορίας (όλοι σχεδόν οι Έλληνες πάνω από 25 χρονών είχαν δικαίωμα ψήφου). [...] Η καθολική ψηφοφορία προώθησε σταδιακά την πολιτική χειραφέτηση των λαϊκών στρωμάτων και, όπως όλοι οι κοινοβουλευτικοί θεσμοί, συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας δημοκρατικής ιδεολογίας.

Γιώργος Αναστασιάδης, Κοινοβούλιο και Μοναρχία στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 20-21